

การวิจัยและการค้นคว้าชิ้นที่เกี่ยวข้อง

วิชาภูมิศาสตร์นับว่าเป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ช่วยให้มีความเข้าใจอันดี โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่สำคัญ เกี่ยวกับเรื่องราวของดินแดนและประชาชาติ วิชาภูมิศาสตร์นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าประชากรในโลกมีความเป็นอยู่อย่างไรแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ของมนุษย์ชาติอีกด้วย เพราะในทุกวันนี้ประชากรของโลกทวีความเกี่ยวข้งกันมากทั้งในทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

วิชาภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่เราศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและในสิ่งแวดล้อมที่เราอาศัยอยู่ วิชาภูมิศาสตร์มีเนื้อหากว้างขวาง กล่าวถึงปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

สิ่งสำคัญที่สุดในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ คือ ครูต้องสอนให้นักเรียนรู้อถึงความสำคัญและคุณค่าของวิชาภูมิศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการก็ได้ตั้งความมุ่งหมายของการสอนวิชาภูมิศาสตร์ไว้อย่างกว้างขวาง แต่ในการจัดหลักสูตรวิชาภูมิศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาและการสอนวิชาภูมิศาสตร์เท่าที่ใดกระทำได้แล้วต้องประสบกับปัญหาหลายประการ จึงทำให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์ไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร

ดังนั้นจะเห็นว่าการวิจัยถึงเรื่อง ปัญหาการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อต้องการหาทางแก้ไขปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ สิริมา วรยิ่งยง * ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง " โครงการ
จัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์แผนใหม่ " โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ
ปรับปรุงวิธีการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาให้โดยล เป็นที่สนุกสนาน
และน่าสนใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการ เริ่มเรียงจากการค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ ทั้งภาษาไทย
และภาษาต่างประเทศ และจากประสบการณ์ที่ได้รับมา สำคัญคือแนวการสอนแผน
ใหม่จะช่วยให้การ เรียนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สนุกสนานขึ้นกว่าที่จะให้นักเรียน เป็น
ฝ่ายนั่งฟัง โดยครูเป็นผู้บรรยาย อธิบายแต่เพียงผู้เดียว ฉะนั้นถ้าจะแก้ไขให้มีการสอน
แผนใหม่ขึ้น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมเป็นต้นว่า การให้นักเรียนได้
แสดงความคิดเห็นบ้าง ให้นักเรียนมีโอกาสซักถามหรือตอบบ้าง การให้นักเรียนได้ค้นคว้า
หาความรู้เองบ้าง มีการจัดการศึกษานอกสถานที่โดยครู เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบ้าง ก็
จะช่วยให้การสอนแผนใหม่ดังกล่าวบรรลุผลดีกว่าแต่ก่อน

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ อารีรัตน์ ศุกเมธี ^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษา
ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์นอกสถานที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระ นคร
ธนบุรี " วัตถุประสงค์ในการวิจัยเรื่องนี้เพื่อจะศึกษาถึงวิธีการที่ทำให้การศึกษาวิชาภูมิ-
ศาสตร์และประวัติศาสตร์นอกสถานที่เป็นผลแก่นักเรียนมากที่สุด เพื่อเป็นการแก้ข้อสงสัย

* สิริมา วรยิ่งยง. โครงการจัดและดำเนินการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติ
ศาสตร์แผนใหม่ . วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๒๔๔๔. ๒๒ หน้า

^๒ อารีรัตน์ ศุกเมธี. การศึกษาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์นอกสถานที่ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระ นคร ธนบุรี . วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๔๐๕. ๒๐ หน้า.

ยิด ๆ ของคนทั่วไป เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษานอกสถานที่และเป็นการสนับสนุนให้การเรียนการสอนแบบใหม่ให้โดยลึกลับยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ได้ส่งแบบสอบถามให้นักเรียน ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต รวม ๔ โรงเรียน ผลการวิจัย นักเรียนส่วนมากเคยไปศึกษานอกสถานที่เพียงปีละครั้ง หรือไม่เคยไปเลย ในการที่โรงเรียนจัดไปศึกษานอกสถานที่นั้นนักเรียนไป ทุกครั้งมี ๘๐% มีนักเรียนจำนวนน้อยที่ไม่เคยไปเลยเลย ระยะเวลาที่ไปศึกษานอกสถานที่นั้น ไปกลับวันเดียวทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสศึกษาสถานที่นั้นทั่วถึงและจริงจัง เพราะมีเวลาน้อย นักเรียน ๘๐% ต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษานอกสถานที่เพิ่มขึ้น ทุกโรงเรียนประเมินผลการศึกษานอกสถานที่โดยให้นักเรียนเขียนรายงานเท่านั้น การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า การพาคณะนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่แต่ละครั้งนั้นครูจะต้องให้นักเรียนทราบถึงความมุ่งหมายอย่างชัดเจน โดยจัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไปศึกษานอกสถานที่ก่อน ควรกำหนดระยะเวลาให้พอเหมาะ ครูต้องให้นักเรียนตรงเวลา ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ กระทรวงศึกษาธิการควรมีบริการรถหรือไม่มีก็ควรตั้งสมาคมท่องเที่ยว เพื่อการศึกษาขึ้นอย่างในต่างประเทศ เช่นอังกฤษมีสมาคม

The School Journey Association ทั้งนี้ช่วยให้นักศึกษานอกสถานที่สะดวกยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ภัทรพร ทิพย์รักษา^๓ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ความช่วยเหลือนักศึกษานอกสถานที่ที่ครูสอนสังคมศึกษาต้องการ " การวิจัยนี้ส่งแบบสอบถามครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ๔ และ ๕ ของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ๒๕ โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษามีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร และประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอปัญหาต่าง ๆ

^๓ ภัทรพร ทิพย์รักษา, ความช่วยเหลือนักศึกษานอกสถานที่ที่ครูสอนสังคมศึกษาต้องการ วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖, ๘๔ หน้า.

ครูส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอบรมวิชาสังคมศึกษาปีละครั้ง ครูส่วนมากเต็มใจที่จะรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของศึกษานิเทศก์ ทั้งต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขแบบเรียนให้ถูกต้อง ครูสังคมศึกษา เสนอให้ศึกษานิเทศก์จัดเอกสารที่เป็นศูนย์รวมข่าวให้ทางครูและคอมมิวนิตีทางวิชาการด้านสังคมศึกษาแจกแก่โรงเรียน ครูต้องการให้โรงเรียนจัดห้องสังคมศึกษา เพื่อสะดวกในการสอน และเก็บอุปกรณ์การสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภัทรพร พิทยรัตน์ฯ ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาคควร มีชั่วโมงสอนไม่เกินสัปดาห์ละ ๘ ชั่วโมง เพื่อจะได้มีเวลาว่างสำหรับการเตรียมการสอนและศึกษาค้นคว้า เริ่มเรียน

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ พรวรรณ ทัดตานนท์^๔ ได้วิจัยเรื่อง " ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ " มีวัตถุประสงค์ที่จะค้นหาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้น ม.ศ. ๑ และ ๒ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและวิธีการสอน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนเบื่อในบางวิชา มีปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอน นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิชาประวัติศาสตร์ เพราะสอบได้คะแนนดี ทั้งนี้เพราะครูสอนที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบวิชาหน้าที่พลเมือง เพราะสอบได้คะแนนไม่ดี เพราะนักเรียนบอกว่าไม่เข้าใจสิ่งที่ครูสอน นักเรียนชอบวิชาที่ลดรวมปานกลาง ไม่มีวิชาใดที่นักเรียนไม่ชอบเลย

พรวรรณ ทัดตานนท์ ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูควรปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอด้านเนื้อหาและวิธีสอน การสอนควรให้มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ทั้งครูควรให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ครูต้องสอนให้เห็นภาพและเหมาะสมกับวัยเด็ก ครูควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนควรจัดหาอุปกรณ์ให้พอเพียง และจัดหาหนังสือประกอบกรค้นคว้าให้พอแก่จำนวนนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

^๔ พรวรรณ ทัดตานนท์. ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖ . ๔๖ หน้า.

การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และการจัดอบรมครูสังฆมศึกษาทุกปี นอกจากมีกระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกแห่งจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ จิตรนุญจรุม เฝ้าฯ วัฒนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการสอนวิชาสังฆมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น " วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาการสอนวิชาสังฆมศึกษา การวิจัยนี้ได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูนักเรียนจำนวนประชากรที่เป็นครู ๑๐๐ คน จากโรงเรียนรัฐบาล ๔ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๔ โรงเรียน โรงเรียนสาธิต ๒ โรงเรียน โรงเรียนในโครงการปรับปรุงของวิสามัญ ๒ โรงเรียน ประชากรนักเรียน ๓๐๐ คน จากโรงเรียนรัฐบาล ๔ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๔ โรงเรียน โรงเรียนสาธิต ๒ โรงเรียน และโรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญ ๒ โรงเรียน แบบสอบถามวิเคราะห์เป็นร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย วิธีการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนน้อย และไม่ทันสมัย ครูสอนมากเกินไปจนไม่มีเวลาเตรียมการสอน และไม่ได้รับการอบรมมากเท่าที่ควร วิธีการสอนยังไม่ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม นักเรียนไม่ได้รับการฝึกทักษะให้ครบทุกด้าน โรงเรียนมีหนังสือน้อยสำหรับการค้นคว้า ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีเพียงส่วนน้อยที่โรงเรียนมีชุมนุมสังฆมศึกษา

จิตรนุญจรุม เฝ้าฯ วัฒนา ได้เสนอแนะว่าการที่จะปรับปรุงการสอนวิชาสังฆมศึกษาให้ดีขึ้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย คือตัวครูเองต้องปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น ตลอดจนหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดอบรมครูปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน และแบบเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โรงเรียนต้องช่วยในกิจการจัดบริการต่าง ๆ โดยจัดหาหนังสือสำหรับการค้นคว้า จัดหาอุปกรณ์ และส่งเสริมให้ครูมีความรู้มากขึ้น

๕ จิตรนุญจรุม เฝ้าฯ วัฒนา. การสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังฆมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต คุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘. ๓๘๖ หน้า.

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ พาณี แสงภิจ ๖ ไก่วิจัยเรื่อง " แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย " ความมุ่งหมายการวิจัย ก็อยากรู้คิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติของครูและนักเรียน เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามสำมะโนเพื่อเป็นแนวทางในการ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูนักเรียน ในโรงเรียนรัฐบาลชายหญิงและโรงเรียนสหศึกษา ในจังหวัดพระนคร รวม ๘ โรงเรียน จำนวนประชากร ๓๕๕ คน เป็นครู ๕๑ คน นักเรียน ๒๙๙ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย ปรากฏว่าครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา แต่พบว่าครูมีปัญหาล้วนตัวเกี่ยวกับรายได้ ส่วนวิธีการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากครูสอนมากชั่วโมง ครูสอนหลายวิชา และมีงานพิเศษมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน ครูไม่ได้รับความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การสอนที่มีครูสร้างอุปกรณ์ไม่เป็น ทั้งยังต้องใช้เงินส่วนตัวจัดหาอุปกรณ์อีกด้วย

สำหรับการจัดกิจกรรมนั้น ผู้บริหารส่งเสริมปานกลาง ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ไม่สนับสนุนการเรียนและการจัดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษาเท่าที่ควร อุปสรรคที่สำคัญคือ นักเรียนขาดความสนใจไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาอีกด้วย

ครู นักเรียนมีความคิดเห็นว่า หลักสูตร กระดาษ และเวลาสอนสังคมศึกษาไม่สมดุลกัน แบบเรียนไม่เหมาะสมหลายด้านคือเนื้อหา ภาษา รูปร่าง กระดาษ และภาพ แม้ว่าส่วนมากโรงเรียนมีห้องสมุดแต่ก็ยังมีขาดหนังสือค้นคว้า มีเพียงส่วนน้อยที่มีห้องสังคมศึกษา และ

๖ พาณี แสงภิจ, แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘, ๑๔๖ หน้า.

พิธีกรที่สังคมศึกษา ครูเข้าใจเรื่องวิธีการวัดผลที่ ครูและนักเรียนชอบข้อทดสอบแบบ
ปรนัยและอัตนัย

ในต่างประเทศก็มีการวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์อย่างกว้างขวาง เพราะ
ครูต่างประเทศก็มีปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในชั้นต่าง ๆ เช่นกัน นักการศึกษา
ต่างก็พยายามที่จะวิจัยปัญหา และหาทางที่จะแก้ปัญหา เหล่านั้นให้หมดไป เพื่อจะได้ปรับปรุง
ให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์มีผลดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผลของการศึกษากันคว่าที่ทำกันในประเทศอื่นน่าจะนำมาศึกษา
พิจารณาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่ครูสังคมศึกษา
ในประเทศไทยได้ประสบอยู่ พร้อมกับนั้นก็ก่อให้เกิดความคิดวิธีการทดลองช่วยให้เกิดแนวคิด
และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในประเทศไทยให้ได้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในชั้นต่าง ๆ ผู้
วิจัยเห็นควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วยคือ

สารานุกรมเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษา^๗ ได้รวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชา
ภูมิศาสตร์ไว้ว่า มีปัญหาที่จะต้องแก้ไข ๕ ประการคือ

๑. ทำอย่างไรจึงจะทำให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์ให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง
๒. จะมีวิธีการขยายความเข้าใจทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กในชั้นประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษาได้อย่างไร
๓. ทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดทัศนคติเฉพาะที่จำเป็นในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์
มากที่สุด

^๗ Encyclopedia of Educational Research. N.Y: The Macmillian
Company, 1952. p. 501-503.

๔. ครูจะมีวิธีการ เตรียมการ สอนอย่างไรที่จะสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา
ฐานของวิชาภูมิศาสตร์ เป็นอย่างดี

๕. จะใช้หนังสืออะไร และจะใช้อุปกรณ์การ สอนชนิดใดที่จะช่วยในการ สอนวิชา
ภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพดี ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

นอกจากนี้สารานุกรมเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษาอ้างถึงปัญหาและการศึกษาค้น
คว้าของนักภูมิศาสตร์และนักการศึกษา ฌมีใหม่ว่า การวิจัยของเขา เหล่านั้นช่วยให้ผู้สํารวจ
พัฒนาความสามารถของนักเรียนในการ แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น แต่ก็ยังมีผู้ว่า
จะต้องได้รับการแก้ไขอีกต่อไป ดังนี้คือ

๑. เราจะจัดประสบการณ์อะไรให้แก่เด็กเรียนในชั้นประถมศึกษา เพื่อเตรียมใจ
นักเรียน เหล่านั้นมีความพร้อมที่จะเรียนวิชาภูมิศาสตร์ต่อไป

๒. เราจะจัดหลักสูตรอะไรให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เรียน เพื่อให้เขา
เหล่านั้นมีความพร้อมมากขึ้นและสามารถใช้ความรู้ทางภูมิศาสตร์วิเคราะห์เหตุการณ์ของโลกได้
อย่างถูกต้อง

๓. เราจะเริ่มงานเมื่อไร

๔. ทักษะอะไรที่จำเป็น และเราจะมีวิธีแนะนำอย่างไร และจะมีการพัฒนา อย่างไร
ในอันที่จะให้นักเรียนมีทักษะในการ คิดอย่างมีเหตุผล เกี่ยวกับ เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

๕. ครูจะมีวิธีการ เตรียมการ สอนอย่างไรในอันที่จะสอนให้นักเรียนรู้จักคิดตาม
แบบวิธีของภูมิศาสตร์

๖. อุปกรณ์การ สอนอะไร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์อะไรที่มีความเหมาะสมและมีผู้ว่า
จะนำมาใช้ประกอบการ สอนวิชาภูมิศาสตร์

ในการวิจัยเกี่ยวกับการ สอนวิชาภูมิศาสตร์ มีนักวิจัยได้ทำการศึกษาดังปัญหาการ
สอนวิชาภูมิศาสตร์ไว้ในตำแหน่ง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

Whitaker ๔ ศึกษาพบว่า ในระดับมัธยมศึกษาชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น มีการจัดการศึกษาและครู
 ทางกิจกรรมหนักถึงความสำคัญของการ สอนวิชาภูมิศาสตร์ ดังนั้นในโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้เริ่ม
 ทำการสอนวิชาภูมิศาสตร์อย่างจริงจัง และมีการจัดสอนวิชาภูมิศาสตร์เป็นแบบ separate
 courses หรือไม่ก็จัดแบบ unified courses รวมไว้ในโปรแกรมการสอนวิชา
 สังคมศึกษา และ มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนและมีการวิจัยเกี่ยวกับการ จัดหน่วยการ
 สอนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งกำหนดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศ
 อเมริกาและสภาพภูมิศาสตร์ทั่วโลก

Whittemore ๕ ศึกษา เกี่ยวกับการใช้แผนที่ในการพัฒนาทักษะในแต่ละระดับชั้นเรียน
 เขาค้นคว้าพบว่า วิชาภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนาทักษะเป็นอย่างดี กล่าวคือวิชาภูมิ-
 ศาสตร์ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านและเข้าใจแผนที่ พัฒนความสามารถในการ
 สังเกตลักษณะภูมิประเทศและการอ่านรูปภาพ เขากล่าวว่า แผนที่นั้นเป็น เครื่องมือสำคัญ
 ในการวิชาภูมิศาสตร์ จากการวิจัยพบว่า การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้แผนที่ในระดับชั้นประ-
 ธมศึกษานั้นไม่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของนักเรียน เป็นที่ยอมรับว่าในการ เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ
 นั้น ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การสอนจะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนเกิดความ
 พร้อม จึงควรระมัดระวังในเรื่องความพร้อมเกี่ยวกับการใช้แผนที่ควรให้มีการพัฒนา เป็นขั้น ๆ
 ไป โดยให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับการใช้สัญลักษณ์โลกและมีความก้าวหน้า สามารถตีความ

๔ Whitaker, J.R., "Design for High School Geography," J Geog
 43: 281-96; 1944. quoted in Walter S. Manroe, Encyclopedia of
Educational Research, New York; Macmillan, 1952. p. 502.

๕ Whittemore, K.T., and Svec, M. Melvina, "Gradation of Map
 Skills, " Tentative ed. Buffalo, New York: College Co-op Bookstore,
 New York State College for Teacher, 1947. quoted in Walter S.
 Monroe, Encyclopedia of Educational Research. New York: Macmillan,
 1952. P. 502.

หมายในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

Svec ^{๑๐} ศึกษาเกี่ยวกับการใช้รูปภาพประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ จากการวิจัยพบว่า รูปภาพทั้งที่เป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญมากที่สุดในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ รูปภาพช่วยให้รู้เรื่องราวโดยตรงและชัดเจน ทั้งได้รายละเอียดมากกว่าคำพูด รูปภาพจะอธิบายได้ถึงความสัมพันธ์ ที่ยากจะอธิบายเป็นภาษา ง่าย ๆ นอกจากนี้รูปภาพยังช่วยสร้างความสนใจและเพิ่มความสนุกสนานในการ เรียนมากขึ้น จากการพิสูจนมาแล้วพบว่า รูปภาพจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายเฉพาะ จะต้องมี ความถูกต้องและได้รับความพึงพอใจ การใช้รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ รูปภาพจะให้คุณค่าก็ต่อเมื่อนักเรียนได้รับการสอนให้รู้จักการอ่านรูปภาพเป็น

จากการสังเกตทั้งนักเรียนชั้นเล็กและนักเรียนชั้นโตกว่า จะให้ความสนใจแก่รูปภาพเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ครูจึงต้องระมัดระวังในการใช้ภาพประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ โดยพิจารณาใช้ทั้งรูปภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวที่เหมาะสม

Parker ^{๑๑} ศึกษาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์และชุมชนชน เขาทำการวิจัยพบว่า การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่นั้น เป็นการให้นักเรียนได้ประสบการณ์โดยตรง เป็นการ ไปสังเกตโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้จักเป็นผู้สังเกต และจะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาภูมิศาสตร์มากขึ้น ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนนั้นครูอาจให้นักเรียน

^{๑๐} Svec, M. Melvina, "The Still Picture," Yearbook, National Council for the Social Studies, 1948. quoted in Walter S. Monroe, Encyclopedia of Educational Research, New York : Macmillan, 1952. p. 502.

^{๑๑} Parker, Edith P., "Geography and the Community," J. Geog. 40: 98-108; 1941. Quoted in Walter S. Monroe, Encyclopedia of Educational Research, New York: Macmillan, 1952. p. 502.

ได้รับประสบการณ์ได้โดยการไปศึกษานอกสถานที่ ในการ จักกนิกรนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ นั้นครูต้องมีการวางแผนอย่างเรียบร้อย และมีการแนะนำในการศึกษานอกสถานที่เป็นอย่างดี

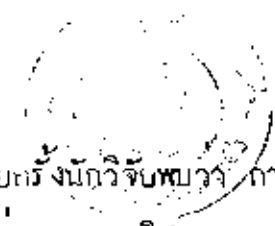
ในเรื่องการ จักกนิกร รวมประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์นั้นมันักวิจัยคนอื่น ๆ ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของการ จักกนิกรรวมและการไปศึกษานอกสถานที่คือ

Duncan ^{๑๒} ศึกษาพบว่า การจักกนิกรรวมนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะช่วยยกระดับการ เรียนรู้และเพิ่มความสนใจในการ เรียนวิชาภูมิศาสตร์ยิ่งขึ้น เขากล่าวว่าการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ใช้ชุมชน เป็นแหล่งความรู้ จะช่วยให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์ มีประสิทธิภาพดี แต่ทั้งนี้จะต้องจัดให้เหมาะสมและตรงกับ เนื้อหาวิชาที่เรียน กิจกรรมที่จัด จะต้องเป็นประโยชน์และต้องเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ใดตั้งไว้ การสอนวิชาภูมิศาสตร์จึงจะใ้รับผลดี

Stovall^{๑๓} ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบบรรยายและแบบอภิปราย เขาพบว่า ในการสอนนี้วิธีบรรยายและวิธีอภิปรายให้สพอ ๆ กัน แต่การอภิปรายนั้นช่วยให้

^{๑๒} Duncan, Samuel, " The Utization of Community Resources in the Instructional Program of the Secondary School," Doctor' Thesis, Cornell U., 1949. quoted in Chester W. Haris, Encyclopedia of Educational Research, New York: Macmillan, 1960. p. 1306.

^{๑๓} Stovall, Thomas F., " Lecture vs. Discussion," Phi-Delta Kappan, 39:255 - 58 | 1958. quoted in Chester W. Haris, Encyclopedia of Educational Research. INew York: Macmillan, 1960, p.1306

ความจำ ในเนื้อหาวิชาได้มากกว่า จากที่มีการทดลองหลายครั้ง นักวิจัยพบว่า การ
อภิปรายนี้ให้ผลมากกว่าวิธีการสอนแบบบรรยายและแบบบอกเล่า การอภิปรายจะช่วยให้
พัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียนในชั้นต่าง ๆ เช่นการแสดงความคิดเห็น การรู้
จักสังเกต มีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์และสามารถนำเอาหลักการที่ได้เรียนมาใช้ให้เป็นประ-
โยชน์ ในการสร้างทัศนคติและพฤติกรรม ควรใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายดีกว่าใช้วิธี
บรรยาย ส่วนการสอนแบบบอกเล่านี้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนที่เรียนช้า หรือมีความ
สามารถในการอ่านช้า

Switzer^{๑๘} ศึกษาเกี่ยวกับการทำทาบแผนที่ภูมิศาสตร์ เขากล่าวว่าการ
ให้นักเรียนทำทาบแผนที่ภูมิศาสตร์นั้น แบบฝึกหัดจะช่วยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสามารถ
เรียนวิชาภูมิศาสตร์ได้ที่มีความรู้และความเข้าใจที่ยั่งยืน เพราะการทำแบบฝึกหัดแผนที่นั้น
เป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบของวิชาภูมิศาสตร์ และเกิดความเข้าใจ
ในวิชาภูมิศาสตร์อย่างกว้างขวางขึ้น อันเป็นปัจจัยสำคัญที่นักเรียนจะได้นำเอาไปเป็นแนว
ทางในการคิดและวิจารณ์ทางวิชาภูมิศาสตร์ นอกจากนี้สัญลักษณ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่แสดง
ไว้ในแผนที่จะเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาการเรียน วิเคราะห์และพิจารณาถึงสภาพความเป็น
จริงทางภูมิศาสตร์ได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยว
กับเรื่องราวของโลกและสังคมยิ่งขึ้น

Bemis ^{๑๙} ได้ศึกษาสถานภาพการจักโปแกรมการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ร่วมกับ

^{๑๘} Switzer, Wilbur J. " The Map Exercise as a Basic for
Critical Thinking in High School Geography," The Journal of Geography,
59: 314-316, October, 1960

^{๑๙} Bemis James Richard, "Geography in the Elementary School Social
Studies Program.," Dissertation Abstracts, A. Vol.27, 4:p.989-990,
October. 1966.

วิชาอื่น ๆ ในชั้นประถม โดยการส่งแบบสอบถามไปยังแผนกการศึกษาของทุกรัฐ และ
แผนกการศึกษาของเมืองทุกเมืองที่มีประชากรตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คน ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน ขึ้นไป
การศึกษาครั้งนี้ Bemis พบปัญหาต่าง ๆ พอสรุปได้คือ

๑. เนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ที่จัดให้เด็ก ๆ เรียนมักไม่ค่อยปะติดปะต่อกัน
๒. เนื้อหาวิชาที่จัดให้เด็กชั้นประถมเรียนนั้น มักจะมีลักษณะไม่ตรงกับความคิด
เห็นของนักภูมิศาสตร์อาชีพ

๓. ครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนมาก ได้รับการอบรมฝึกฝนเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์
ไม่เพียงพอ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การสอนวิชาภูมิศาสตร์ไม่ค่อยได้ผล

Bemis ได้เสนอแนะไว้ว่า

๑. ไม่ควรจัดวิชาภูมิศาสตร์ให้เด็กเรียนร่วมกับวิชาอื่น
๒. ควรพยายามให้เด็กได้ทำกิจกรรม และ อ่านหนังสือทางภูมิศาสตร์มากขึ้น
๓. ในสถาบันฝึกหัดครูทุกระดับ ควรมีการฝึกหัดครูภูมิศาสตร์ให้มีความรู้และมี
สมรรถภาพทางวิชาภูมิศาสตร์อย่างดี

Carmicheal ^{๑๖} ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ ศึกษาการพัฒนา
ทักษะทางการอ่านแผนที่ และความเข้าใจวิชาภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีสอนแบบให้เกิดความเข้าใจ
ใจในเรื่องที่จะสอน ด้วยวิธีการสอนโดยให้เขาเรียนจากคำบรรยายเรียน

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำกับนักเรียน ๓๕๒ คน แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน
เด็ก Experimental group ใช้วิธีสอนแบบให้เกิดความเข้าใจด้วยวิธีต่าง ๆ ส่วน
เด็ก Control group ใช้วิธีสอนแบบให้เด็กเรียนตามหนังสือที่กำหนดให้

^{๑๖}

Carmicheal, Dennes R., "Developing Map Reading Skill
and Geographic Understands by Meahs of Conceptual Teaching Methods"
Dissertation Abstracts, Vol. 26,12: p. 7176, June, 1966.

การทดลองทำเป็นไปเป็นเวลา ๔ สัปดาห์ ใช้ข้อสอบมาตรฐาน ๒ ชุด ชุดที่ ๑ เป็นข้อสอบมาตรฐานทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และชุดที่ ๒ เป็นข้อสอบมาตรฐานในการอ่านแผนที่และความเข้าใจทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านแผนที่และความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ดีกว่ากลุ่มที่ควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กกลุ่มแรกมีผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจสูงกว่า เด็กกลุ่มหลังอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ .๐๑ แต่มีผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับทักษะการอ่านแผนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่เชิงสถิติที่ .๐๕

Camicheal เห็นว่า การสอนโดยวิธีให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องที่สอนนั้น แม้จะมีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้นขณะที่ทำการสอนบ้าง แต่เด็กก็มีความเข้าใจในการเรียนสูงมาก เกิดทักษะในการอ่านแผนที่และมีความเข้าใจวิชาภูมิศาสตร์ได้ที่สำคัญคือ เด็กมีสมรรถภาพในการแก้ปัญหาสูง

Camicheal สรุปว่า

๑. การสอนภูมิศาสตร์โดยให้เด็กเกิดความเข้าใจเรื่องที่สอน จะทำให้เด็กเกิดทักษะในการอ่านแผนที่ และมีความเข้าใจดีกว่าการสอนแบบให้เรียนจากคำบรรยาย
๒. นักเรียนกลุ่มที่ดำเนินการสอนตามวิธีการให้เกิดความเข้าใจ มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ สูงกว่าแบบที่สอนจากคำบรรยาย
๓. การสอนตามแบบให้เกิดความเข้าใจ ช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน และการแก้ปัญหาการเรียนได้ดีกว่าการสอนแบบตามคำบรรยาย

Waits ^{๑๗} ได้ศึกษาการ เรียนรู้ค่าต่าง ๆ ในวิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้น

^{๑๗} Waits, Ann Roren, " Conceptual Classification of Certain Geographic Terms through the Use of Five Presentation Modes," Dissertation Abstracts. Vol 26, 3: 1519, September, 1965.

ประณมปีที่ ๒ การศึกษาครั้งนั้นเขาได้กระทำกับเด็กที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แล้วแบ่งเด็ก ออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ๕ กลุ่ม แต่ละกลุ่มดำเนินการสอนโดยผู้สอนคนเดียวกัน แต่ใช้วิธีการ สอนต่างกัน

กลุ่มที่ ๑ ทำเนิการ สอนเพียงเล่า และอธิบายให้เด็กฟังตามหนังสือเรียน ไม่มี อุปกรณ์

กลุ่ม ๒ ใช้รูปภาพเป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอน

กลุ่ม ๓ ใช้ฟิล์มสตริปเป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอน

กลุ่ม ๔ ใช้เค้าโครงที่สร้างขึ้น เป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอน

กลุ่ม ๕ ใช้ภาพยนตร์เป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอน

ทำการทดสอบแต่ละกลุ่มเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ เขาได้ทดสอบจากข้อทดสอบเดียวกัน ทั้ง ๕ กลุ่ม แล้วนำผลจากการทดสอบมา เปรียบเทียบดู ปรากฏว่ากลุ่มที่ใช้เค้าโครงที่สร้างขึ้น เป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอน และกลุ่มที่ใช้ภาพยนตร์เป็นอุปกรณ์ประกอบการ สอนมีผลสัมฤทธิ์ใน การ เรียนรู้ค่าต่าง ๆ ในวิชาภูมิศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มที่ดำเนินการ สอนโดย ใช้รูปภาพ เป็นอุปกรณ์ และกลุ่มที่ดำเนินการ สอนโดยการ เล่าให้เด็กฟังอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญ .๐๑ ส่วน กลุ่มที่ดำเนินการ สอนโดย ใช้ฟิล์มสตริปนั้น เมื่อนำเอาผลสัมฤทธิ์มา เปรียบ เติมกับกลุ่ม เด็กที่ ดำเนินการ สอนโดย ใช้วิธีการ เล่าให้เด็กฟังตามตำราเรียน ปรากฏว่ามีผลแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ .๐๑ เช่นเดียวกัน

การศึกษาครั้งนี้ สรุปว่าในการ เรียนการ สอนวิชาภูมิศาสตร์ ถ้าครูผู้สอนนำเอา อุปกรณ์ที่เป็นของจริงและมองเห็นจริงมาประกอบการ สอนแล้ว ย่อมทำให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ค่าต่าง ๆ ในวิชาภูมิศาสตร์ได้เร็วกว่า และมีผลสัมฤทธิ์ในการ เรียนรู้ดีกว่า

จากการวิจัยทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศดังกล่าวมาแล้วพอจะ เห็นได้ว่า ในการ สอนวิชาภูมิศาสตร์นั้นยังมีปัญหาอยู่มาก ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่ควร ได้รับความ ศึกษาวิจัยอย่างถี่ย้น เพื่อประโยชน์ในการ ขจัดปัญหาให้หมดไปโดยเร็ว

ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงหวังว่าจะได้ข้อ เสนอแนะซึ่งจะเป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนไทยให้
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น